

IRAK'TA
İNGİLİZ İŞGAL YÖNETİMİ
1914-1918
İngiltere Devlet Arşivi Raporu

Derleyen
Ali SATAN

Tarihçi Kitabevi Yayınları: 92
Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakođlu

Editör : Necip Azakođlu
Sayfa ve Kapak Tasarım : Tarkan Togo

Özgün adı: Review of the Civil Administration of the Occupied
Territories of Al Iraq 1914-1918

Özgün Baskı: Bağdat Hükümet Matbaası, 1918

Tarihçi Kitabevi'nde Birinci Baskı: Şubat 2016, İstanbul

Boyutlar: 13.5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 288

Baskı ve Cilt:

Mimoz Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Merkez Efendi Mah. Davutpaşa Cad. No:123 Kat 1-3

ZEYTİNBURNU - İSTANBUL

Tel: +90 (212) 482 99 10

Sertifika no: 33198

ISBN: 978-605-4534-86-9

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Tarihçi Kitabevi

www.tarihcikitabevi.com

Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda / KADIKÖY-İSTANBUL

Tel: 0 216 418 68 86

GSM: 0 530 370 74 11

E- posta: info@tarihcikitabevi.com

**IRAK'TA
İNGİLİZ İŞGAL YÖNETİMİ
1914-1918**
İngiltere Devlet Arşivi Raporu

Derleyen
Ali SATAN

Çeviren
Nilgün Engin

Doç. Dr. Ali Satan- Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Cumhuriyet Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesidir. 1990 yılında aynı Üniversite'nin Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamladı. İki yıl boyunca İngiltere'de kütüphane ve arşiv çalışmalarında bulundu. 1994'te "*Türk İnkılâbının İngiltere Basınına Yansımaları*" konulu yüksek lisans tezini verdi. Aynı Enstitü'de doktorasına başladı ve 2001 yılında "*Halifeliğin Kaldırılışı*" teziyle doktor unvanını kazandı. Cumhuriyet tarihiyle ilgili bilimsel çalışmalarını ve yayınlarını sürdürmektedir.

Eserleri:

Halifeliğin Kaldırılması, Gökkuşbu Yayınları, 2008

Son Halife Abdülmecid Efendi, Doğan Kitap 2009, Ufuk Kitap, 2011

İstanbul'un Son Yüzyılı, Kültür A.Ş., 2012

Tanıkların Diliyle Kıbrıs Olayları (1955-1983) (Erdoğan Şentürk ile),- Tarihiçi Kitabevi, 2012

Derlediği Kitaplar;

İngiliz Yıllık Raporları'nda Türkiye 1920, 1921, 1922,1923, 1924, 1925-26 (6 kitaptan oluşan seri), Tarihiçi Kitabevi, (2010-2013)

Millî Tarihin İnşası (Ahmet Şimşek ile), Tarihiçi Kitabevi, 2011

Türk Dünyasının Problemleri ve Çözüm Önerileri (Necdet Öztürk ile), IQ Yayınları, 2006

Belgeseller:

Bekle Beni Vatan (II Bölüm Skytürk-Star TV)

Dünden Yarına Kıbrıs (VII Bölüm-TRT 2, 2008)

İstanbul'un Ustaları (İstanbul 2010 Ajansı)

Tarih Programları:

Tarih Dergisi (Zekeriya Kurşun ve Ahmet Kavas ile) (TRT 2'de 30 Bölüm 2010-2011)

Eski Sorulara Yeni Cevaplar (TRT İstanbul Radyosu 2010-11) (100 program)

Siyasi Portreler (TRT İstanbul Radyosu 2009) (50 program)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
I. Türkiye Yönetimi altında Irak ve Bağdat'a İlerlenmesinden Önceki Dönem	15
II. Bağdat'a Doğru İlerleme ve Sonrası	29
1. Personel	31
2. Kentsel Nüfus	33
3. Kırsal Nüfus	35
4. Dini Duygular	36
5. Yönetimde Gelişme	38
6. Bölge Teşkilatı	38
7. Gelirler Kurulu	39
8. Sulama ve Tarım Daireleri	41
9. Abluka ve Gümrükler	42
10. Yargı Dairesi	42
11. Sivil Polis	46
12. Bağdat Vilayet Gelirler Bürosu Teşkilatı	48
13. Her İki İldeki Gümrük ve Abluka Teşkilatı	48
14. Mali İşler Şubesi	49
15. Finans Şubesinin Teftiş İşlevinin Ayrılması ve Onaylanması	52

16. Muhasebeci Kadrosunun Teşkilatı	53
17. Memurlara Yapılan Ödemeler	53
18. Gelir Hesapları	53
19. Emeklilik Bürosu	54
20. Hesapların Yerel Denetimi	54
III. Sivil Yönetime Genel Bakış	55
1. Aşiretler	56
A. Aşiretlerin Kontrol Altına Alınması	56
B. Irak'ın Kürt Bölgelerindeki Aşiretlerle İlişkileri	73
C. Mülteciler	87
2. Şehirler ve Belediyeler	90
A. Genel	90
a. Belediye Meclislerinin Yeni Tüzüğü	97
b. Bölge Konseyleri	100
B. Kerbela ve Necef'le İlişkiler	101
C. Kutülammare'nin Yenilenmesi	122
IV. Gelirlerin İdaresi	129
1. Evkaf	137
2. Tapu	142
3. Basra Vilayetinde Tapu Senetlerine Atfen Mahkemelerin Durumu	150
4. Sadun Meselesi	154
5. Hille'deki Tapu Arazisi	159

V. Yargı İdaresi	167
1. Irak İşgal Edilmiş Bölgeler Kanunnamesi	167
2. Bağdat Vilayeti	173
3. Bağdat Cezai İşleyiş Düzenlemeleri	199
VI. Eğitim	203
Teklif Edilen Eğitim Politikası	213
VII. Sivil Halk İçin Tıbbi Düzenlemeler	223
VIII. Kamu Postaneleri	229
IX. Aşiret Polisi	243
1. Mezopotamya'daki Şebbane Hakkında Bilgi Notu	243
2. Ocak-Kasım 1918 Arasında Hille Şebbane Hakkında Rapor	246
X. Hükümet, Basın ve Gazeteler	263
XI. Harita Kadastro	265
XII. İş Gücü	269
XIII. Arkeoloji	273
DİZİN	280
Özgün Rapordan Bir Bölüm	281

ÖNSÖZ

Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında kalan topraklara El Cezire, Mezopotamya denmiş ve burası insanlık tarihinin ilk yerleşim merkezlerinden olmuştur. Sulak ve bereketli topraklar olması dolayısıyla bu bölge Sümer, Akad, Babil, Asur, Med-Pers, Grek, Roma, Bizans ve Sasani medeniyetlerine ev sahipliği yapmış, 7. yüzyılın ilk yarısında İslam topraklarına katılmıştır.

Hz. Ali zamanında Kufe, İslam devletinin merkezi olmuştur. İslam tarihinde Cemel, Siffin ve Tahkim gibi ilk siyasi çatışmalar, bu topraklarda yaşanmıştır. Bugün Irak denilen coğrafya, Emevi (661-750) ve Abbasi devletlerinden (750-1258) sonra Selçuklu Türklerinin hâkimiyetine girmiştir.

İngiltere adası henüz Norveç ve Danimarka Krallığı (Vikingler) işgali altında iken, 1043'te Oğuzlar Musul'da Tuğrul Bey adına hutbe okutmuşlardır. Büyük Selçuklu sultanı Tuğrul Bey 1055'te Bağdat'a girerek Sünni halife-yi ve ülkesini Şii Büveyhoğulları'nın 110 yıllık işgalinden kurtarmış ve Irak, Selçuklu egemenliğine geçmiştir.¹Sel-

1 Gülay Ögün Bezer, "Selçuklular Zamanında Irak", *Irak Dosyası*, (Haz. Ali Ahmetbeyoğlu-Hayrullah Cengiz-Yahya Başkan) İstanbul 2003, s.48

çuklulardan sonra Moğolların, Akkoyunluların (1444-1467), ardından 1499-1508 yıllarında Safevilerin ve ardından Osmanlıların hâkimiyetine geçmiştir.

19. yüzyıl, İngiltere'nin önceleri Basra körfezini hedefleyen ilgisinin zaman içinde Irak'a yöneldiği bir dönemdir. İngiltere'nin Irak'taki ekonomik ve stratejik çıkarları gide rek dinî, siyasî ve askerî alanları da kapsamış ve I. Dünya Savaşı öncesinde doruğa çıkmıştır. Nitekim henüz Osmanlı devleti savaşa girmemişken ve İngiltere de Osmanlı devletine savaş ilan etmemişken, İngilizler 23 Ekim 1914'te Bahreyn adasına asker çıkardılar. İtilâf devletlerinin Osmanlı devletine savaş ilân ettikleri günün (5 Kasım 1914) ertesi sabahı ise İngiliz askerlerinin Şattülarap'ın ağzındaki Fâv mevkiini ele geçirmeleri, Irak cephesinin başlangıcı olarak kabul edilebilir.

Savaşın başında Osmanlı kuvvetleri bu bölgede zayıftı; fazla bir direnişle karşılaşmayan İngilizler ilerlemeye devam ederek 22 Kasım'da Basra'yı işgal ettiler ve 1915 sonbaharında Bağdat üzerine yürüdüler. Fakat Osmanlı kuvvetleri toparlanmıştı. Bağdat'ın 40 km. güneydoğusunda, Selman-ı Pak Muharebesi'nde büyük bir yenilgiye uğrayan (22-26 Kasım 1915) İngiliz birlikleri, 160 km. aşağıdaki Kutülamare'ye çekilerek savunmaya geçtiler. Yaklaşık beş ay süren bir kuşatmadan sonra da Nisan 1916'da teslim oldular. Bütün bu çatışmalar boyunca büyük kayıplar veren İngilizlerin yenilginin yaralarını sarmaları uzun sürdü ve Bağdat'ı ancak 11 Mart 1917'de ele geçirebildiler. Mayıs 1918'e gelindiğinde, İngiliz birlikleri Kerkük'e kadar ilerleyebilmişti. İngilizler 23 Ekim'de, savaşın birkaç gün içerisinde biteceğinin anlaşılması üzerine Musul'u ve pet-

rol yataklarını ele geçirmek için daha hızlı hareket etmeye başladılar.² Fakat yine de 30 Ekim’de Mondros Mütarekesi imzalandığında, henüz hedeflerine ulaşamamışlardı ve Musul’u ancak Kasım ayının ilk yarısında mütareke hükümlerine aykırı dayanarak işgal edebildiler.³ İngilizlerin Irak’ta ele geçirdikleri topraklarda kurdukları askerî yönetim, 1920’ye kadar devam etti.⁴

İngiliz Yıllık Raporları’nda Türkiye (1920-1926) kitap dizisinden sonra şimdi Irak ile ilgili bir raporu yayınlıyoruz. İngiltere Devlet Arşivi’nde çalışmamız sırasında bulduğumuz bu rapor, Dışişleri Bakanlığı belgeleri arasında FO 371/4148 XC1236 referans numarası ile yer alıyor. Orijinal başlığı; “*Review of the Civil Administration of the Occupied Territories of Al Iraq 1914-1918*”. Kasım 1918’de Bağdat’taki İngiliz sivil komiserlik ofisinde hazırlanmış ve Bağdat’ta hükümet matbaasında 80 sayfa olarak basılıp hizmete sunulmuştur. 1914-1918 savaş döneminde İngiltere’nin Irak’ı işgali ve bu bölge ve burada kurulmaya çalışılan İşgal İdaresi hakkında kapsamlı bilgiler vermektedir.

-
- 2 Birinci Dünya Savaşı’nda Irak Cephesi için Bkz. Ali Satan, *100 Soruda I. Dünya Savaşı*, İstanbul 2014, s.133-143
 - 3 Temmuz 1926’ya kadar Türkiye’nin en önemli dış politika konusu olan Musul Meselesi süreci çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Bkz. Mim Kemal Öke, *Musul Meselesi Kronolojisi (1918-1926)*, İstanbul 1987, Zekeriyâ Türkmen, *Musul Meselesi Askerî Yönden Çözüm Arayışları (1922-1925)*, Ankara 2011, İhsan Ş. Kaymaz, *Musul Sorunu Emperyalizm ve Kürtler*, İstanbul 2014.
 - 4 Gökhan Çetinsaya, “Irak (XIX. Yüzyıl)”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XIX, s.95. Irak’ta I. Dünya Savaşı’ndan günümüze kadar gelişmeler için Bkz. Marion Farouk Sluglett - Peter Sluglett, “Irak”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XIX, s.95-99

Bu raporda, Irak'ın 1918'de İngiltere tarafından ele geçirildiğinde askeri vaziyet dışında sosyal, ekonomik, hemen her konu ile ilgili bilgiler bulunabilir. Mesela Irak'ta aşiretlerin yapısı, yargı sistemi, Irak'ın 1918'de sahip olduğu işgücü, işgal altına alınan bölgelerde idarecilerin düzen sağlayabilmek için eğitim, sağlık, adalet gibi temel hizmetlerde Osmanlı'dan farklı neler yapıldığı gibi konular üzerinde durmaktadır. Bunu anlatırken İngiliz rapörtörlerin pek çok konudaki Osmanlı düzenini ve uygulamalarını da ayrıntılı bir şekilde anlattıklarını belirtmeliyiz.

Okuyucuların dikkatlerini bir kez daha çekmek isteriz ki elinizdeki rapor, siyasi bir rapordur. Savaşın hemen akabinde, hatta bazen çatışmalar devam ederken kaleme alınmıştır. Dolayısıyla “Türk”, “Osmanlı”, “Müslüman” ve “Doğu” hakkında tarafsız bir yaklaşım beklemek doğru değildir. “Batılı”, “Emperyalist” ve “Düşman” bir ülkenin tüm önyargısıyla, düşmanca tutum ve davranışlar içinde hazırlanmış olduğunu akılda tutmak gerekiyor. Bu bağlamda raporun pek çok yerinde Irak'taki Türk idaresi hakkında olumsuz tespitler yapılmaktadır. Fakat ilginç bir şekilde, raporun birçok yerinde de Osmanlı düzeni eleştirildikten sonra İngilizlerin de o uygulamayı devam ettirdikleri, çünkü Osmanlı uygulamasının iyi bir çözüm olduğu ifade edilmektedir.

Irak Raporu, Nilgün Engin tarafından titiz bir şekilde Türkçeye çevrildi. Metin içerisinde (ç.n.) ibaresi ile gerekli gördüğü yerlere açıklayıcı dipnotlar koydu. Bunun dışındaki dipnotlar ve metin içinde yer alan bolt olarak yazılmış vurgular bana aittir. Metindeki Arapça yer ve kişi adlarını Türkiye'nin en değerli Ortadoğu tarihi uzmanlarından,

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Zekeriya Kurşun Hocamız ile kontrol ettik. Çeviri kontrolünü Necip Azakođlu yaptı. Herbirine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Tarihi daha iyi anlamamıza katkı sunması dileğiyle...

Doç.Dr. Ali Satan

I

TÜRKİYE YÖNETİMİ ALTINDA IRAK VE BAĞDAT'A İLERLENMESİNDEN ÖNCEKİ DÖNEM

1910 İlbaharında Mezopotamya'daki Osmanlı yönetimi, İngiliz asıllı, Bağdat'ta yerleşik fevkalade ehliyetli bir gözlemci olan J.G. Lorimer¹ tarafından, daha iyi bir şekilde ifade edilemeyecek sözcüklerle özetlenmişti: Mart ayı Siyasi Günlüğü'ne "Türklerin cihanşumül idare sistemi, hemen hiçbir açıdan Irak için uygun değildir. Türklerin kendileri bunun bir başarısızlık olduğunu anlamalıdır; fakat muhtemelen sadece birkaçı bunun sebebini-yeterince açık olmasına rağmen- anlamaktadır. Irak, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir unsuru değil, daha çok yabancı bir sömürgeci ve İstanbul'da Batı Türkiye için hazırlanmış ayrıntılı kararnamelere göre masa başında oturan memurlar tarafından yönetilmesi asla tatminkâr olamaz. Bağdat'a gelmeden önce Türkiye'nin ne denli bir bürokrasi ülkesi olduğunu ve sağır-dilsiz bir kırtasiyeciliğin hâkim olduğunu; ayrıca Irak'taki varlığının fiziksel anlamda ne kadar az desteklendiğini bilmiyordum. Ancak insan böylesi bir duruma ancak hayranlık duyabilir: Türk sivil bürokrasisi ile ordusunun bildiğinden şaşmayan ve şikayetlenmeyen bir kararlılıkla imkânsız görevlerini üstlenmeleri; birincisinin

1 John Gordon Lorimer (1870-1914), İngiliz diplomat ve tarihçi.

kanunname ve fasıllara istinaden idare etmesine, ikincisinin ise bir düzen görüntüsü yaratmaya devam etmesine...”

Bu tariflerle, İngilizlerin Şattularap'tan karaya çıktıkları sırada ülkedeki ilişkilerin durumu gösteriliyordu. Gösterilmeyen ise, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yardımlarıyla iktidarda kalan dört buçuk yıllık yönetimin geçmiş kötülükleri büyütme eğiliminde olduğu, o ana dek atıl kalmış ırk meselesi gibi şiddetli ihtilaflar ortaya çıkardığı ve yerine getirilemeyecek gelişme umutları yeşerttiği idi. Bağdat ve Basra vilayetlerinde sözde bile olsa sabit bir yönetimin varlığına rağmen, bu şehirlerde yaşanan kargaşanın sınırlarına ulaşılmış olduğunu söylemek abartı olmayacaktır; diğer bazı bölgelerde ise bu sınır çoktan aşılmıştı. Basra'da Seyyid Talib², Türk valilerinin inhisarında olandan da beter bir terör saltanatı yaratarak açıktan açığa Türk yönetimine meydan okuyordu. Aşiretler arasında şeyhlerin otoritesini yok etmeye çalışma politikasının başarılı olduğu yerlerde ortam bir kaosa sürükleniyordu; diğer taraftan bu sonuca tam anlamıyla ulaşamayan yerlerde ise çok güçlü ya da yerlerinden oynatılamayacak kadar uzak olan aşiret şeyhlerinin düşmanlıkları kışkırtılmış oluyordu. Aşiretlerin toprak sahibi olmaları hususundaki büyük anlaşmazlık nedeniyle, Polonya'dakine benzemeyen tarımsal bir kargaşa ortaya çıkmıştı. Bu olay, 1869-1871 yılları arasında Bağdat valisi olan Mithat Paşa'nın “Zirai Islahat”ının uygulamaya konduğu zamanlara dayanıyordu ve bilhassa karardan

2 Bilgi için Bkz: Eliezer Tauber, “Sayyid Talib and the Young Turks in Basra”, *Middle Eastern Studies*, Vol.25, No.1, (Jan., 1989),s.3-22. Ayrıca Bkz. Mim Kemal Öke, *Musul Meselesi Kronolojisi (1918-1926)*, İstanbul 1987, s.32-33

DİZİN

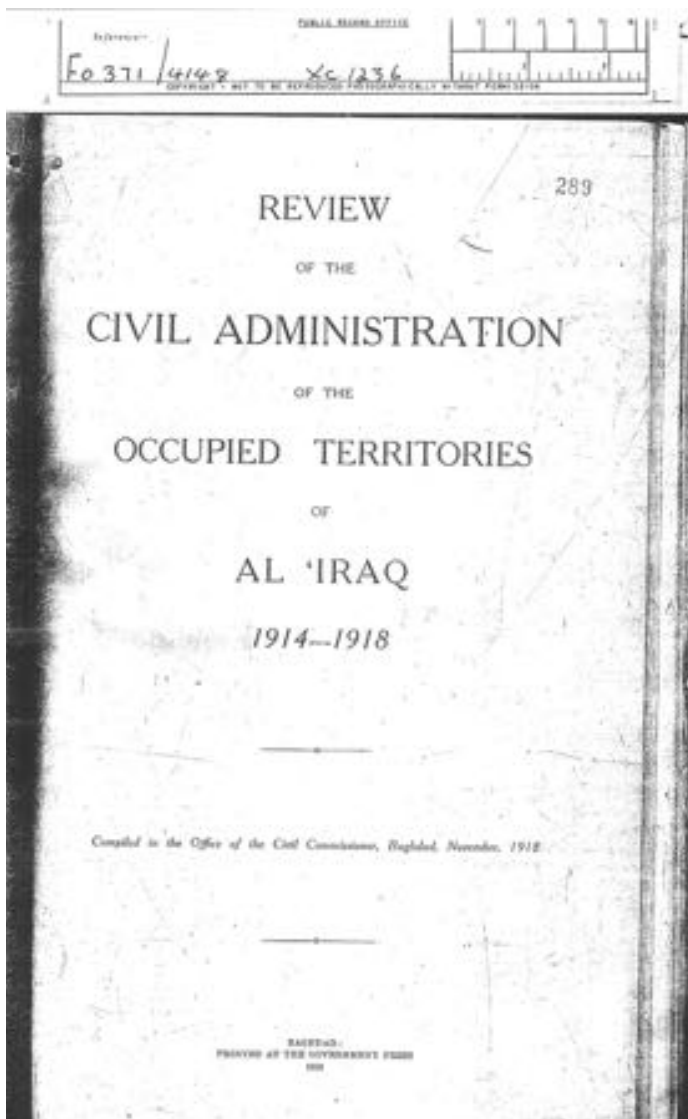
- Al Arap 263
Al Caarre 33
Al Garraf 64, 73, 127
Ali Ekber Han 81
Ali Garbi 22, 97, 223, 224
Alusi ailesi 37
Anbar Emiri İbni Reşid 60
Aneze Emirliği 30
ARKEOLOJİ 273
AŞİRET POLİSİ 243
Aziziye 29, 97, 241
- Babil 9, 273, 274, 275
Baclan aşireti 74, 86
Bağdat 5, 7, 9-11, 15, 16, 20, 21, 24, 27, 29, 30, 31, 33-38, 42-46, 48, 52, 53, 54, 57, 61, 63, 65- 67, 69-71, 74-77, 79, 83, 84, 85, 87, 88, 90-92, 95-99, 103, 106, 107, 109-111, 113, 116-120, 123, 126, 127, 129, 130, 134, 139, 140, 141, 147, 149, 164, 169, 173-175, 177, 178, 179, 181-185, 187-193, 195, 196, 197, 198, 199, 210, 211-224, 226-241, 263, 264, 268, 270, 273, 274
Bağdat Naibi 36
Ba'kuba 29, 30
Bamu dağı 81
Basra 6, 10, 16, 18, 22, 25, 30, 33, 34, 38, 42, 46, 48, 52, 56, 60, 69, 70, 87, 88, 90, 91, 92, 97, 99, 111, 129, 133, 134, 139, 143, 147, 149, 150, 156, 167, 168, 169, 170, 173, 185, 203, 204, 205-208, 210-212, 214, 219-221, 223-225, 227, 229, 237, 239, 241, 243, 263, 264, 268, 269, 270
Basra Avukatı 263
Bedreh 86
Beled-i Ruz 30, 65, 85
Beni Hasan 105, 108, 252, 256
Beni Huceym 69
Beni Rabia aşireti 73
Bugayla 29
- Cebel Hamrîn 29
Cebel-i Hemrîn 30
Cebel-i Hemrîn 85
Cebel-i Şammar 63
Cef aşireti 75
Cerbiye 249
cihat 18, 76, 110
Cihat 19, 56
Cubûr 251

- Davut Şeyh 86
Dicle 9, 29, 34, 63, 130, 131, 133, 134, 274
Divaniye 30, 66, 67, 68, 218, 236, 241, 247
Diyala 29, 65, 66, 85
Diyala nehri 29, 30
Diyale 31, 33, 35, 71, 77, 85
Diyale nehri 31
Dizey aşireti 75, 77
Duceyl Kanalı 31
Duleym 66, 251
- Ebu Sukayır 30
eğitim 12, 26, 31, 39, 40, 44, 92, 95, 97, 100, 116, 182, 193, 194, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 243, 245, 246, 247, 248, 252, 253, 255, 257, 260, 261, 267
Elbu Salih aşireti 73
emlak-ı seniyye 17, 39
esir 123
- Fahd Bey ibn Haz'al 30
Fav 30, 239
Felluce 29, 65, 68, 230, 236, 241
Feth Ali Şah 105
Fırat 9, 17, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 57, 63, 65, 66, 67, 68, 95, 97, 107, 108, 109, 113, 116, 119, 135, 163, 244
- Garraf Kanalı 64
gazete 263, 264
General Maude 21, 273
- Hacı Atiyye Ebu Kulal 104
Hâil 73
Halis 85
Hamid Han 114, 115
Hanekin 30, 71, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 236, 241
Hanekinli Mustafa Paşa 74
Hanikin 30, 35, 42, 44, 85, 86
harita 133, 265, 266, 267, 268
Haz'al 30, 61
Hazrec 66
Hemavend 74, 75
Hırsızlık Sigortası 94
Hille 6, 7, 29, 30, 31, 33, 34, 36, 44, 66, 67, 68, 69, 95, 97, 106, 116, 120, 134, 148, 159, 160, 162, 164, 174, 185, 236, 241, 246, 248, 249, 252, 253, 254, 255, 257
Hindiye Barajı 29, 67
Hit 30
Horasan 85
- Irak'ın Zaferi 264
işgücü 12, 127, 270, 271, 272
İttihat ve Terakki 16, 17, 73, 103

- J. G. Lorimer 15, 96
- Kadaastro 7, 265, 267, 268
- Kal'atu's Salih 22
- Karada 46
- Karadağ 86
- Kays İbni Hüseyin 65
- Kâzım Suphi 104
- Kazimeyn 29, 34, 46
- Kemmunezade 111
- Kerbela 6, 19, 29, 30, 33, 34, 36, 55, 66, 68, 87, 97, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 118, 120, 122, 140, 218, 236, 241, 247, 252, 256
- Kızılribat 30
- Kifl 30, 67, 116, 274
- Kifri 35, 71, 74, 77, 80, 85, 86, 241
- Kirmanşah 83, 84
- Konsolosu Albay Kennion 83
- Kûfe 30, 102, 104, 114, 115, 116, 117, 121, 236, 241, 247
- Kurna 18, 22, 172, 228
- Kutülmare 6, 18, 20, 21, 22, 25, 29, 55, 63, 64, 105, 122, 239, 241
- Kuveyt şeyhi Mübarek İbn 60
- Lorimer 96
- Mahrut 85, 107
- Mandali 82, 86, 88, 241
- Mendeli 30, 42, 65, 81, 85
- Mezopotamya 7, 9, 15, 18, 20, 26, 31, 56, 57, 59, 63, 69, 97, 101, 103, 122, 203, 205, 214, 233, 243, 266, 269, 270
- muazzam 89, 111, 269
- Muazzam 46
- Muhammed Ali Kemmune 105, 111
- Muhammed Şehbender 111, 112
- Muhammed Yasin 73
- Muhammere şeyhi 59
- Musayyib 34
- Museyyip 29
- Nasiriya 73
- Nasiriye 20, 22, 63, 64, 68, 97, 154, 161, 162, 169, 170, 223, 224, 225, 239, 241, 269, 275
- Necd emiri İbni Suud 60
- Necf 6, 30, 33, 34, 35, 36, 55, 67, 68, 72, 87, 97, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 236, 241, 256, 257
- Nizam Paşa 75
- okul 207, 209, 211, 212, 215, 216, 219, 221

- Ramadi 30, 35, 65, 66, 220, 241
- Sabbah 60
- Salaruddevle 74
- Salks 73
- Samarra 29, 34, 35, 102, 103, 105, 134, 241, 274
- Sami 60, 102, 275
- sarkal 70, 133, 135, 161, 163
- Selahiye 74, 77, 80, 85
- Selman 10, 104
- Semave 30, 73, 97, 256
- Serdar Mudi 81
- Seyyid Mehdi İbn-i Seyyid 104
- Seyyid Talib 16
- Seyyit Muhammed Kazım 36, 72
- Sincabi Kürtleri 81
- Sir Percy Cox 105, 116
- Sukuşsuyû 22
- Şammar Toka 65
- Şattülarap 10, 16, 56
- Şaykan 86
- Şehraban 30, 79, 83
- şeyhi Bedrar Rumeys 73
- Şeyh İsmail Rüştü 112
- Şeyhler Meclisi 95
- Şeyh Said Karadağlı 74
- Şeyhül meşayih Fahd İbni 61
- Şinnaviye 30
- Şuaybiye 18, 20, 76, 104, 269, 270
- Şumurt 104, 105
- Taigistitine Rast 264
- Tikrit 30, 241
- Tizpon (El Medain) 20, 59, 106, 134, 274
- Tuveici 34
- Tuz 71, 241
- Uceymî el Sadun Semave 113, 120
- Uceymi İbni Sadun 60
- Ummu'l Barur 33, 34
- Van Ess 204, 205, 206, 207, 209, 210
- Yezdî 72, 110, 113, 115
- Zubeyr Aşireti 65
- Zügürt 104, 105

ÖZGÜN RAPORDAN BİR BÖLÜM

ÖZGÜN RAPORDAN BİR BÖLÜM

SECRET	
Reference	
F 0371/4142	Xc 1235
SECRET	

instigated with an almost every day and that an execution of system of teaching was possible. References to Constantinople as petty details of administration was a lament, and the hope of local autonomy which had come to birth in the Arab provinces of the Turkish Empire after the beginning of 1918 could not, even if it received official approval, have taken practical shape.

The difficulty experienced by the administration of the Ottoman Turkistan in teaching the administrative problems which arose was greatly enhanced by the entrance of a state of War. A brief chronology of military operations from one occupation of Mosul on November 22nd, 1918, to the early days of 1921, when we finally expelled the enemy from his strong positions round Kirkuk, will best indicate the difficulties which beset our efforts to face these problems. General was employed on the 26th December, 1918, and the main Turkish force was defeated in the initial battle of the Sin's Valley on the 14th April, 1920. It should be remembered that the Ottoman Government had done its utmost to give its correct aims which, in the belief of General, it grouped Turkey and Arabia in the autumn of 1918, the ultimate of a Holy War against the infidel. The plan was presented in the presence of Syria and Mesopotamia, and having the whole course of the campaign in the latter provinces, extensive, considerable, and generally among the tribes and in the towns, urging them to do battle in the name of the Faith. In Mesopotamia, indeed, some success was obtained, and both at Quesh and at Basra the power was supported by large bodies of Arab Moslems driven from every town and every district in the Tigris. It would be of significance that the majority of the Mesopotamian sons of the Faith met of Islam, it is now not abundantly clear that they were presented in their names to the jihad merely in the name of Islam. In the actual result they received only as the remnants of the tribe existing to us which was made fit, and ready to attack and not hesitatingly elsewhere side without delay. When the Turks were defeated, their Arab allies found their resources exhausted and mixed with small units of men and included in their ranks those whom they could not maintain and not sufficiently numerous of a British occupation of the Iraq. The plan was to form a large unit was established by our limited interest of the whole. The Ottoman failure to reach Basra is shown by position, not only by position, manufacturing. After a lapse of a year and a half of the Arab independence of the South was proclaimed from Haifa, the tribes of the Faith, and the Fuzair of Kerkuk and a movement to their contingents in Persia, protesting against the setbacks sustained by the Ottoman military on a Holy War and a sacred shrine. The lack of the Iraq, by virtue of Turkish weakness, had enjoyed a certain independence subsequent to his former independence of Syria. The only reason their primary confidence in the result of the early battles in the Iraq. Yet in all Syria, whether in the Iraq or elsewhere, the final purpose of the fighting proved in Turkey to break and crush the Arab action in every part of the Empire and have become manifest. The prosecution of the leading Arab leaders in Mesopotamia and Syria, the discovery of the Arab leaders, the national intention to put an end to the armed men of the Arab language, all these were indications of a policy which was pursued to Arab Syria and to Arab Mosul, and it was the recognition of their need which induced the Emir to purchase the independence of his case. In the danger of political extinction in which he put his confidence was exposed, to ensure the independence of Assyria and long-cherished aspirations towards liberty which extended not merely as a territory from Islam but for the most enlightened thinkers of the Arab people themselves of previous or more. It is not surprising therefore that of those Arabs who generally and in a light spirit joined in the jihad against the infidel in the name of the Faith, many of the leaders became afterwards our obedient friends and supporters. Now on the other hand it is surprising that some who in their hearts despised and hated the Faith were persuaded to follow in their allegiance, as it were to fight about their active cooperation with us when the reverse of Damascus and the credit of our troops them with dread of the consequences, if their action resulted was able to live as such satisfaction.

Mosul was occupied on the 23rd June, 1918, followed on the 26th July, and left on the 23rd September. With few exceptions the indigenous population retained our officers, and the more intelligent English and French under the best of discipline so far as concerns the holding of the town. The return from Christian in the face of early operations was completely changed the aspect of affairs. It must be remembered that many of the Arabs who had returned our soldiers with the greatest enthusiasm, based on us with the greatest enthusiasm. And it is to be remembered in these instances that all arrangements were against the proposal of a country on my part, and they were compelled by force of circumstances to see an obvious need for the removal of their own subjects, if they had been and those services and to bring their transportation was by the use of a by-road. Key was presented on the 15th December, and the early months of 1919 were marked by an unrelenting effort on the part of our troops to reduce the independence from the 15th April, 1918, since a stage of 200 days, General Deringford was compelled to intervene. It was not till the end of 1920 that General Beale was able to begin operations for the